

UNHCR
The UN Refugee Agency

LESGEVEN OVER VLUCHTELINGEN

Hoe omgaan met leerlingen die een andere taal leren

Meer lesmaterialen op: unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 UNHCR

VOOR JE BEGINT

Leerkrachten die les geven aan anderstalige leerlingen hebben vaak vragen over hoe ze moeten omgaan met taalproblemen en andere noden. In deze gids vindt u tips en ideeën voor een correcte ondersteuning van anderstalige leerlingen.

**6-11
JAAR**

Taalvaardigheid op beginnersniveau

Wat kan je verwachten?

Leerlingen leren spreektaal snel door middel van onderdompeling in een omgeving waar steeds medeleerlingen aanwezig zijn. Sommige kinderen zullen al spreekvaardig zijn in amper zes maanden. Een 'stille periode' van 3-6 maanden wordt echter ook als normaal beschouwd (zie British Council). Het begrijpen van een nieuwe taal zal voor kinderen ook een tijdlang makkelijker zijn dan het eigenlijke gebruik van de nieuwe taal.

Het kan veel langer duren voor kinderen voldoende taalvaardig zijn om ook in de nieuwe taal te leren en studeren. Veel kinderen leren vlot spreekvaardigheid spelen en interactie met medeleerlingen, bijvoorbeeld door spelletjes op de speelplaats, te kletsen tijdens de middagpauze, enzovoort. Maar kinderen taal, woordenschat en grammatica te leren die wordt gebruikt in de klas, moet gebeuren door gericht les te geven. (Cummins, 1999)

Kinderen die een nieuwe taal leren moeten een woord vaak 40 keer of meer gehoord hebben voordat ze het zelf correct kunnen gebruiken en de grammatica onder de knie te krijgen. Het kan dus gebeuren dat leerlingen die een nieuwe taal leren zelfs na langere tijd nog onzeker zijn over woorden die in bepaalde lessen vaak gebruikt worden.

Als een leerling voldoende basiswoordenschat heeft verworven om te begrijpen wat er in de klasomgeving gebeurt, begint in de hersenen een proces dat voorrang geeft aan structuren in de taal. De woordsoort (zelfstandig naamwoord, werkwoord, partikel) wordt op dat moment belangrijker voor het brein dan de "correcte" woordkeuze. Het leren herkennen van structuren gebeurt bijna onopgemerkt, maar het kost veel meer intellectuele energie dan het leren van de delen die in de structuur passen.

Je zal mogelijk merken dat sommige leerlingen het de ene dag goed lijken te doen en "het doorhebben", om dan de volgende dag te hervallen. Dit is normaal. Als een leerling verward is over iets waar je van dacht dat hij of zij het had geleerd, kan dat wijzen op het feit dat het brein de nieuwe kennis op een andere manier moet verankeren, of dat het brein van de leerling andere nieuwe informatie aan het verwerken is.

Schrijf- en leesvaardigheden kunnen worden overgedragen vanuit de moedertaal van het kind naar de nieuwe taal, zoals bijvoorbeeld het begrijpen hoe klanken zich verhouden tot letters (Durgunoglu, 2002). Kinderen die vaker lezen en schrijven in hun moedertaal, hebben het gemakkelijker om lees- en schrijfvaardigheden toe te passen in een nieuwe taal.

6-11 JAAR

Taalvaardigheid op beginnersniveau

Hoe helpen?

Moedig ouders aan om zo veel mogelijk met hun kinderen te spreken en te lezen in hun moedertaal. Kijk of de schoolbibliotheek boeken in hun moedertaal heeft en bewaar ze in de klas, of vertel ouders dat de boeken beschikbaar zijn. Als dat niet zo is, vraag de bibliothecaris van school of het mogelijk is dat een aantal boeken in de moedertaal worden gekocht, of probeer er te vinden in een bibliotheek in de buurt. Leer de namen van de leerlingen uit te spreken zoals hun gezinnen dat doen. Zo voelt een leerling dat zijn of haar taal en cultuur gewaardeerd wordt.

In plaats van te vragen 'begrijp je het?' kun je beter een paar **controlevragen** stellen waarmee de leerlingen kunnen laten zien of ze concepten, instructies of woorden hebben begrepen (British Council).

'Lees je eerst, of beantwoord je eerst de vragen?'

'Kun je iemand aanwijzen die iets roods aanheeft?'

'Kun je drie verschillende dieren noemen die een winterslaap houden?'

Geef feedback ter verbetering als je merkt dat een leerling een fout heeft gemaakt, maar eigenlijk wel weet hoe hij of zij de vorm moet gebruiken. Zo heeft de leerling de kans om zichzelf te verbeteren. Het geeft tegelijk ook een gevoel goed gepresteerd te hebben. Op het niveau van het brein stimuleert het de aanmaak van de juiste neurale verbindingen om de vorm correct te gaan gebruiken. Als ze niet uit zichzelf verbeteringen aanbrengen, kan je misschien helpen door opfrislessen te organiseren en geconcentreerd oefeningen te doen.

Geef leerlingen een kans om de taalvaardigheid en culturele kennis die ze meebrengen in de klas te tonen. Geef elk van de leerlingen de gelegenheid om de hele klas te leren hoe iets gezegd of gezongen moet worden in hun taal. Print een document met verschillende talen en laat de klas letters in andere talen leren. Zorg er wel voor dat alle leerlingen zich op hun gemak voelen bij het doen van dergelijke oefeningen.

Voorzie afbeeldingen telkens een nieuw woord geleerd wordt, om zo het visuele geheugen van de leerling te stimuleren:

Voorzie modellen van zinnen om te leren spreken en schrijven om zo grammatica aan te leren en de leerling door te kunnen laten stromen naar vloeiend taalgebruik. Bijvoorbeeld:

Dit verhaal gaat over ...

Eerst gebeurde ...

Dan ...

En tenslotte ...

ADOLESCENTEN VAN 12-18 JAAR

Wat kan je verwachten?

Taalvaardigheid op beginnersniveau

Leerlingen op dit taalniveau lijken soms erg timide. Ze willen vaak niet het risico lopen een taalfout te maken in bijzijn van medeleerlingen. Een leuke en ontspannende klasomgeving helpt om deze angstgevoelens te verminderen.

Receptieve vaardigheden (luisteren en lezen) worden bijna altijd sneller geleerd dan productieve vaardigheden (spreken en schrijven).

Adolescenten die een nieuwe taal leren moeten een woord vaak 40 keer of meer gehoord hebben voordat ze het zelf correct kunnen gebruiken en de grammatica onder de knie te krijgen. Het kan dus gebeuren dat leerlingen die een nieuwe taal leren zelfs na langere tijd nog onzeker zijn over woorden die in bepaalde lessen vaak gebruikt worden.

Als een leerling voldoende basiswoordenschat heeft verworven om te begrijpen wat er in de klasomgeving gebeurt, begint in de hersenen een proces dat voorrang geeft aan structuren in de taal. De woordsoort (zelfstandig naamwoord, werkwoord, partikel) wordt op dat moment belangrijker voor het brein dan een taal leert dan de “correcte” woordkeuze. Het leren herkennen van structuren gebeurt bijna onopgemerkt, maar het kost veel meer intellectuele energie dan het leren van de delen die in de structuur passen.

Je zal mogelijk merken dat sommige leerlingen het de ene dag goed lijken te doen en “het doorhebben”, om dan de volgende dag te hervallen. Dit is normaal. Als een leerling verward is over iets waar

je van dacht dat hij of zij het had geleerd, kan dat wijzen op het feit dat het brein de nieuwe kennis op een andere manier moet verankeren, of dat het brein van de leerling andere nieuwe informatie aan het verwerken is.

Taalvaardigheid op middenniveau

Leerlingen op dit taalniveau kunnen tegelijkertijd normale leerstof zoals wiskunde en wetenschappen verwerken en een nieuwe taal leren.

Je zal mogelijk merken dat sommige leerlingen het de ene dag goed lijken te doen en “het doorhebben”, om dan de volgende dag te hervallen. Dit is normaal. Als een leerling verward is over iets waar je van dacht dat hij of zij het had geleerd, kan dat wijzen op het feit dat het brein de nieuwe kennis op een andere manier moet verankeren, of dat het brein van de leerling andere nieuwe informatie aan het verwerken is.

Het kan vijf jaar of langer duren voor een anderstalige leerling volledig normaal leert. Sommige leerlingen kunnen echter al doorstromen naar hogere studies zonder dit niveau bereikt te hebben.

ADOLESCENTEN VAN 12-18 JAAR

Hoe helpen?

Taalvaardigheid op beginnersniveau

Probeer lessen samen te stellen die leerlingen toelaten om alle aspecten van taal te leren, om zo hun taalverwerving te bevorderen. Enkele voorbeelden:

Luisteren: Verdeel de leerlingen in groepjes en zorg er voor dat de leerlingen die de nieuwe taal aan het leren zijn, gemengd zijn met zij die de taal als moedertaal hebben. Geef de groepsleden elk een rol, zoals iemand die informatie opzoekt (in een woordenboek of op internet), iemand die de tijd in de gaten houdt en iemand die naar specifieke nieuw te leren woorden luistert.

Lezen: Herlees teksten die al eerder gelezen werden, geef leerlingen een leesbuddy (een andere leerling), en leer klanken en woordenschat aan een klein groepje terwijl de andere leerlingen individueel lezen.

Schrijven: Geef de leerlingen tekst over een afbeelding die op een bord getoond wordt, met onvolledige zinnen die ze moeten aanvullen.

Spreken: Vraag leerlingen om zich naar een andere leerling te richten en te vertellen over wat ze denken over een bepaald onderwerp. Daarna kunnen leerlingen hun antwoorden als groep met elkaar delen, nadat ze eerst met een klasgenoot hebben geoefend.

Introduceer 3-5 nieuwe woorden met beeldmateriaal per dag. Hang de woorden en het bijbehorende beeldmateriaal op aan een 'woordenmuur' in de klas zodat de leerlingen ze kunnen zien. Het gebruik van beeldmateriaal dat het geheugen stimuleert, en het ophangen van de woorden op de muren, verhoogt de kans dat de leerlingen de nieuwe

woordenschat ook gaan gebruiken.

Wanneer je leerlingen iets vraagt, vraag hen dan om te herhalen wat je gevraagd hebt, om zo te controleren of ze het begrepen hebben. Stel controlevragen in de plaats van te vragen "begrijp je het?" (British Council). Enkele voorbeelden:

'Lees je eerst, of beantwoord je eerst de vragen?'

'Kun je een land in Azië aanwijzen op de kaart?'

'Kun je beschrijven welk weer het zou zijn als er een tyfoon was?'

Bied de leerlingen gelegenheid om hun eigen taal ook in de klas voor te stellen, om hun mening over verschillende onderwerpen te geven en om hun culturele inzicht in bepaalde onderwerpen te geven waar mogelijk.

Taalvaardigheid op middenniveau

Probeer lessen samen te stellen die leerlingen toelaten om alle aspecten van taal te leren, om zo hun taalverwerving te bevorderen. Enkele voorbeelden:

Luisteren: Luister naar een geluidsopname (lied, radio, nieuws, verhaal) en doe een invuloefening met een onvolledige tekst waarin sleutelwoorden zijn opengelaten.

Lezen: Voeg aan elke leesactiviteiten steeds een woordenschatlijst met definities toe.

Schrijven: Stel een tekst samen over wat de leerlingen in een les hebben geleerd.

Spreken: Werk in groepjes waarbij taalleerlingen interactie hebben met moedertaalsprekers. Geef de

groepsleden elk een uitdagende rol, zoals bijvoorbeeld schrijver, verslaggever of iemand die samenvat.

Ga door met het introduceren van 3-5 woordenschatwoorden met beeldmateriaal per dag.

Bied aanvuloefeningen aan voor het schrijven en spreken zodat kritisch denken wordt gestimuleerd.

Bijvoorbeeld:

Dit verhaal gaat over ...

Ik ben het niet eens met ... omdat.

Het bewijs dat ik kan vinden is ...

Pas leerstof niet alleen aan de leeftijd van de leerlingen aan, maar pas het aan zodat iedereen de leerstof begrijpt, zelfs de anderstaligen. Enkele voorbeelden: kort taken in en voeg woordenschatlijsten toe die de leerlingen nodig hebben om het werk te kunnen maken.

Sta leerlingen waar mogelijk toe om technologische middelen te gebruiken om

hen te helpen leren en om hun gedachten uit te kunnen drukken (zie hieronder):

Parent Communication
(simultaanvertaling): <https://talkingpts.org>

Oefeningen voor woordenschat:
<https://duolingo.com>

Woordenschatkaartjes:
<https://studyblue.com>

Voor het organiseren van ideeën:
<http://popplet.com>

Referenties

British Council: Begrip Controleren. (n.d.).
<https://www.teachingenglish.org.uk/article/checking-understanding>

British Council: Stille Periode (n.d.)
<https://www.teachingenglish.org.uk/article/silent-period>

Cummins, J. (1999). BICS and CALP: Empirical and Theoretical Status of the Distinction. Literacies and Language Education
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED438551.pdf>

Durgunoglu, A. Y. (2002). Cross-linguistic transfer in literacy development and implications for language learners. *Annals of Dyslexia*, 52, 189-204.